

KDYŽ ZEMŘEL TEN, KÝM JSEM BYL

N. Promet

VEŘEJNÉ DEMO KNIHY

Ukázkový fragment k předběžnému přečtení.

Nejedná se o plnou verzi knihy.

© N. Promet

Informace o demo verzi

Toto je veřejná ukázková verze knihy.

Obsahuje poznámku autora, úvod a vybrané fragmenty několika kapitol.

Nejedná se o plnou verzi knihy.

Plná verze knihy je plánována jako tištěné vydání.

V místech zkrácení je použito označení: [fragment kapitoly].

Obsah plné knihy

Níže uvedený obsah ukazuje úplnou strukturu knihy. Veřejné demo obsahuje poznámku autora, úvod a vybrané fragmenty kapitol I, III, IV a XI.

Poznámka autora Než jsem otevřel dveře Kapitola I. Šedé geometrie Kapitola II. Podmínky vstupu Kapitola III. Vstoupit dovnitř Kapitola IV. Člověk neví, čím disponuje Kapitola V. Realita jako divadlo Kapitola VI. Ptáci bez vody Kapitola VII. Vidět všechno Kapitola VIII. Vrátit se do obyčejného světa Kapitola IX. Mapa není území Kapitola X. Poznání mimo běžné myšlení Kapitola XI. Než se tomu začalo říkat droga Kapitola XII. Kontrola poznání Kapitola XIII. Ne důkaz, ale stopa Kapitola XIV. Proč to psát? Dál už jsou jen dveře Zdroje, výzkumy a citovaná literatura Doslov

Poznámka autora

O slově „viděl jsem“

V této knize slova jako „viděl jsem“, „uviděl jsem“, „byl jsem tam“, „dotkl jsem se“ nebo „zažil jsem“ neznamenají vždy obyčejné vidění očima ani fyzický kontakt s něčím hmotným.

Jsou pokusem popsat zkušenost vědomí — přítomnost, účast, poznání, pozorování a bytí uvnitř události, kterou nelze plně vyjádřit běžným jazykem.

Některé prožitky popisované v této knize nebyly obrazem sledovaným zvenčí, ale stavem, v němž přestávala být zřejmá hranice mezi pozorovatelem a tím, co je pozorováno.

Proto prosím, aby jazyk těchto popisů nebyl čten příliš doslovně. Je jen nejbližším možným přiblížením něčeho, co se odehrávalo ne tolik před očima, jako spíš ve vědomí.

Chtěl bych však čtenáře požádat, aby věnoval zvláštní pozornost slovům a pojmům:

• vědomí • energie • existence • jáství

Je pravděpodobné, že po přečtení této knihy změníš definici těchto slov...

Úvod

Než jsem otevřel dveře

První impuls přišel náhodou.

Nezačalo to „svatou vírou“ v UFO, jiné bytosti, duchy a paralelní světy. Nezačalo to ani psilocybinem.

Nezačalo to potřebou „uletět“, uniknout z každodennosti ani chutí vyzkoušet další zakázanou kuriozitu. Po dlouhou dobu pro mě téma psychedelických látek existovalo někde na okraji poznání — spíš jako heslo, mýtus, varování nebo součást cizích příběhů než něco, čím by stálo za to se opravdu vážně zabývat.

Musím to říct jasně, ještě než čtenář automaticky hodí všechno do jednoho pytle.

Po psilocybinu jsem nesáhl proto, abych se „sjížděl“. Nehledal jsem historku ke kávě, silný příběh pro známé ani barevný úlet, po kterém se druhý den dá říct: to byla síla. Nešlo o zábavu, útěk od nudy ani dočasné rozbití reality pro samotný efekt.

Toto rozlišení je důležité, protože slovo „droga“ se dokáže přilepit na všechno stejně. Heroin, kokain, crack, psychedelika — pro mnoho lidí je to jeden pytel.

Přitom motivace, mechanismus i důsledky mohou být úplně jiné.

Tvrdé drogy často vedou člověka směrem k hladu, nutkání opakovat, honbě za stavem, útěku před nedostatkem, bolestí a realitou. Člověk už další užití ani tak nevolí, jako je k němu stále častěji tažen.

Vzniká závislostní schéma: dávka, úleva, propad, hlad, další dávka. A v tomto schématu přestává být látka prostředkem a začíná být pánem.

V mém případě to bylo jinak. Nikdy tu nebyl hlad po další dávce, nebylo tu žádné nutkání ani potřeba rychlého opakování. Měl jsem a stále mám hluboký pocit, možná dokonce přesvědčení, že TO mě samo „zavolá“ — tehdy, kdy to bude potřeba.

Proto o psilocybinu nepíšu jako o zábavě. Nepíšu o něm ani jako o zázračném prostředku, který každému otevře oči a napraví život. To by bylo stejně hloupé a nebezpečné.

Píšu o něm jako o bráně — náročné, riskantní, nepředvídatelné, ale v mém případě vedoucí ne k úletu, nýbrž k otázkám, kterým se běžné vědomí už nedokázalo dál vyhýbat.

Jsem člověk zvědavý na svět a hladový po informacích. V televizi nejraději sleduji populárně-naučné, cestopisné a dokumentární filmy — všechno, co přibližuje různé stránky vědy, historie, přírody a lidského poznání.

Kdysi jsem narazil na dokument o Střední Americe a původních komunitách, které ve svých rituálech používaly ayahuasku. Tehdy jsem se na to ještě díval s odstupem.

Bylo snadné mávnout rukou a říct: exotika, obřadnost, primitivní víra, kmenová symbolika...

A přesto bylo v popisech prožitků těch lidí něco, co se nedalo tak snadno ignorovat. Nešlo jen o samotné vize. Zajímavější bylo, jak často se v jejich výpovědích opakovaly podobné motivy: překročení běžného pocitu sebe sama, kontakt s něčím větším, ztráta strachu, zkušenost reality hlubší než každodenní svět.

Samozřejmě to bylo možné označit za halucinaci, vliv rituálu, sugesci a působení látky. Ale už tehdy se mi někde vzadu v hlavě objevila otázka: proč tolik různých lidí mluví o něčem tak podobném?

Později jsem narazil na informace o výzkumech prováděných ve Spojených státech¹ — na univerzitách, se skupinami dobrovolníků a studentů.

Už to nebyly příběhy z džungle ani exotické rituály, které lze snadno odsunout jako něco kulturně vzdáleného.

Byli to lidé z moderního světa, zkoumaní vědci, kteří své prožitky popisovali jazykem současné psychologie a medicíny.

A znovu se objevilo totéž: opakovatelnost zkušeností.

Různí lidé, různá prostředí, různá očekávání — a přesto se v popisech vracely podobné prvky. Pocit jednoty. Zánik strachu ze smrti. Dojem překročení běžných hranic „já“. Přesvědčení, že zkušenost byla skutečnější než každodenní realita.

Teprve později jsem pochopil, že tato opakovatelnost nebyla jen dojmem člověka, který příliš čte a začíná všude vidět podobnosti. Ve výzkumu psychedelických zkušeností se objevovala stejná slova: jednota, překročení běžného „já“, pocit hlubokého významu, obtížnost popisu, změna vztahu ke smrti.

Neřešilo to ještě otázku, čím takové zkušenosti doopravdy jsou, ale ukazovalo to, že nejsem první člověk, který narazil na stejnou podivnou soustavu stop.

Neznamenalo to, že je třeba v něco uvěřit. Znamenalo to však, že by nebylo poctivé uzavřít celé téma jediným slovem: „blud“.

Pak se stala úplně obyčejná věc.

Vešel jsem do malého obchodu koupit liquid do e-cigarety. Prodavačem byl mladý člověk, kolem třiceti, vzhledem trochu hippie. Řeč přišla na různé látky, mimo jiné i marihuanu, kterou jsem v životě několikrát kouřil, ale která nikdy nesplnila moje očekávání.

Nebylo v ní pro mě nic zvlášť objevného. Spíš zklamání než průlom.

Tehdy začal prodavač mluvit o kouzelných houbách.

Vyprávěl o zkušenostech, vizích a prožitcích spojených s jejich užitím. Nejvíc jsem si však zapamatoval ne samotný příběh o vizích, ale něco jiného: zmínil situaci, kdy při rozhovoru s jedním známým zjistili, že měli téměř totožné obrazy a prožitky.

V tu chvíli se mi v hlavě rozsvítila kontrolka. Okamžitě jsem si vzpomněl na dřívější informace o univerzitních výzkumech v USA a na popisy lidí po ayahuasce.

Znovu se objevil stejný motiv: podobnost zkušeností. Různí lidé, různá místa, různé okolnosti, a přesto překvapivě shodné výpovědi.

Z obchodu jsem odešel s liquidem, pro který jsem přišel, ale ve skutečnosti jsem si odnesl ještě něco víc: otázku, kterou už jsem nedokázal odložit.

Během následujících týdnů, možná měsíců, jsem začal hledat informace. Četl jsem články, sledoval rozhovory, dokumenty, výpovědi lidí po zkušenostech s psilocybinem, ayahuaskou a San Pedrem.

Narážel jsem na texty vědecké, populárně-naučné, psychologické, duchovní, skeptické i zcela osobní. Hledal jsem všude, kde bylo možné najít byť jen kousek odpovědi.

Neznamenalo to, že všichni měli pravdu. Ale bylo pro mě stále těžší přijmout, že po tisíce let v různých kulturách a civilizacích lidé popisovali podobné zkušenosti úplně bez důvodu.

Stále silněji jsem cítil, že musí existovat „něco“, čeho si většina lidí nevšimá, předem to odmítá nebo shazuje jako výmysly, mýty a produkty nemocné mysli.

Bylo pro mě stále těžší uvěřit, že za tisíci podobných výpovědí není vůbec nic.

Postupem času jsem narazil také na obchody nabízející hotové growkity různých druhů a odrůd psychedelických hub.

Samotná jejich existence mi ukázala, že kolem tohoto tématu vznikl celý zvláštní svět: zkušeností, varování, fascinace, kontroverzí a velmi konkrétních rozhodnutí.

Než však padlo jakékoli rozhodnutí, začal jsem číst o bezpečnosti, kontraindikacích, psychické i fyzické přípravě, o významu nastavení, prostředí a odpovědnosti.

Čím víc jsem četl, tím jasněji jsem chápal, že to není téma pro lehkomyšlnou zábavu.

Pokud jsem měl vůbec udělat krok dál, nemohlo to být ze zvědavosti typu: „uvidíme, co bude“. Muselo to být vědomé rozhodnutí.

Nakonec zůstala otázka, kterou už nešlo dál odsunout: udělat krok vpřed a zkusit to sám, nebo zůstat na straně pozorovatele, který čte, poslouchá a hodnotí z bezpečné vzdálenosti?

Vždycky jsem vycházel z toho, že některé věci se nedají skutečně pochopit jen z popisu. Můžete si přečíst stovky svědectví o ohni, ale není to totéž jako ucítit jeho teplo na vlastní kůži.

Můžete poslouchat příběhy lidí, kteří se vrátili „odamtud“, ale dokud sami stojíte jen na této straně dveří, každé hodnocení zůstává neúplné.

Nebyla to lehká volba. Nebyla ani učiněná pod vlivem okamžiku. Spíš pomalu dozrávala jako otázka, která časem přestává být kuriozitou a začíná vyžadovat osobní odpověď.

Nakonec jsem si pomyslel: jednou se to zkusit musí.

Koupil jsem dva druhy hub.

A v tomto místě končí etapa čtení cizích výpovědí, sledování dokumentů, poslouchání příběhů a bezpečného analyzování zvenčí.

Dál už začíná něco jiného.

Ne odpověď.

Dveře...

PRVNÍ DVEŘE

Šedé geometrie

Nevím, co přesně jsem očekával.

Tedy — samozřejmě, nějaké představy jsem měl. Těžko je nemít, když člověk týdnů nebo měsíců čte výpovědi lidí, sleduje dokumenty, poslouchá příběhy o vizích, probuzeních, neobvyklých světech a obrazech, které se prý nedají přirovnat k ničemu známému z každodenního života.

Člověk si může opakovat, že je rozumný, že se na nic konkrétního nenastavuje. Že neočekává ohňostroje, zjevení, kosmické bytosti, anděly, demony ani barevné filmové obrazy v hlavě.

Může si říkat: klid, uvidím, co bude.

Ale to je jen část pravdy.

Protože někde hlouběji už očekávání existují. I když je člověk nevyslovuje, i když před sebou samým předstírá, že je čistý list, ten list vůbec není prázdný.

Jsou na něm cizí příběhy, přečtené výpovědi, zaslechnuté historky, obrazy z dokumentů, varování, nadšení a celá ta barevná legenda, která obrostla psychedelika jako mech starý kámen.

Možná měly přijít barvy. Možná neobyčejné krajiny. Možná tváře, postavy, bytosti, světlo, symboly, něco krásného a nepochopitelného. Možná něco, co od první chvíle řekne: ano, jsi jinde.

Neočekával jsem zábavu. Nehledal jsem obyčejný úlet. Nešlo mi o to, abych se „sjižděl“ jinou verzí reality, viděl pohyblivé tapety na zdi a druhý den u kávy vyprávěl, jak neuvěřitelné to bylo.

Kdyby šlo jen o příjemný pocit nebo kuriozitu, pravděpodobně bych to vůbec neudělal.

Chtěl jsem zjistit, jestli za tím vším skutečně „něco“ je.

Jestli v těch tisících výpovědích, v příbězích lidí z různých kultur, dob a prostředí, ve výzkumech vedených vědci, v rituálech starších než naše dnešní představa civilizace, existuje nějaké společné jádro. Něco, co nejde odbýt pouhým pokrčením ramen.

A možná právě proto, navzdory veškeré rozumnosti, nějaká část mě čekala na znamení. Na potvrzení. Na něco většího než obyčejné působení látky.

Jenže nic takového nepřišlo... Přišla tma.

Nebyla to však obyčejná tma zavřených očí. Nebyla to černá prázdnota, jakou člověk vidí, když zhasne světlo nebo si zakryje tvář dlaněmi.

Ta tma měla strukturu.

Byla živá, i když bez barev. Byla nehybná a zároveň pohyblivá. Nerozlévala se chaoticky. Nebyl to chaos. Byl v ní jakýsi řád, kterému jsem nerozuměl, ale který jsem nemohl ignorovat.

Začaly se objevovat čáry.

Nejdřív jemné, sotva naznačené. Pak stále zřetelnější. Šedé, grafitové, někdy téměř stříbrné, ale bez lesku.

Nevytvářely obrazy v běžném smyslu slova. Neskládaly se do krajin, tvář ani scén.

Spíš připomínaly geometrické soustavy, které samy sebe posouvaly, skládaly a rozkládaly.

Obdélníky, čtverce, plochy, segmenty. Řady forem, které se překrývaly, vzdalovaly, posouvaly do stran nebo propadaly do hloubky.

Nebyla v tom náhodnost. Alespoň jsem ji necítil.

Nevypadalo to jako obyčejné skvrny pod víčky, mušky, záblesky nebo náhodné efekty únavy očí.

Bylo v tom něco uspořádaného, chladného, téměř technického.

Jako by mi někdo neukazoval hotový obraz, ale samotnou konstrukci obrazu. Ne krajinu, ale lešení. Ne svět, ale jeho technický náčrt.

Díval jsem se — i když ne očima.

Právě proto je na začátku této knihy potřeba poznámka autora, protože když píšu „díval jsem se“, nejde o obyčejné vidění.

Oči jsem měl zavřené. Nesledoval jsem film promítaný přede mnou jako na plátně. Spíš jsem se účastnil něčeho, co se odehrávalo v prostoru vědomí.

Nebyl to však úplný vstup.

Ještě jsem nebyl „tam“ v tom smyslu, jaký jsem poznal později. Nebylo tam ponoření, ztráta hranic, setkání, rozhovor, nějaká „přítomnost“ ani onen těžko popsatelný pocit, že člověk zkušenost nesleduje, ale nachází se uvnitř ní.

Bylo to spíš první pootevření dveří.

Jako by mi někdo dovolil nahlédnout do předsíně, ale nepozval mě dál.

Jako by za závěsem reality existoval jakýsi mechanismus — chladný, cizí, matematický — a já na krátký okamžik viděl jen jeho nejnižší vrstvu.

Nebyla v tom krása, kterou jsem očekával. Nebylo tam okouzlení, zjevení ani exploze barev.

Byla tam šed', geometrické tvary a pocit, že se něco pohybuje, ale ne kvůli mně.

Jako by tento svět — pokud mu tak lze říkat — neměl potřebu mě okouzlit, přivítat ani něco vysvětlovat.

Prostě existoval, lhostejný ke mně i k mým očekáváním.

A právě to bylo asi nejpřekvapivější.

Protože člověk, i když se považuje za rozumného, někde uvnitř stále očekává, že zkušenost odpoví jeho představám.

Že když tolik lidí vyprávělo o barvách, světle, neobvyklých vizích a setkáních s něčím větším, mělo by přijít právě něco takového.

Ale nepřišlo.

Místo toho jsem dostal syrový, temný, geometrický jazyk, kterému jsem nerozuměl.

Snažil jsem se ho pozorovat. Nebojovat, příliš rychle nesoudit, nepřerušovat. Když už jsem se rozhodl do této zkušenosti vstoupit, chtěl jsem jí dovolit být takovou, jaká je.

Ale čím déle trvala, tím silněji jsem cítil, že moje představy se začínají rozpadat.

Nebyla to pohádka a nebyl to barevný sen. Nebyla to psychedelická pohlednice z jiného světa. Bylo to něco mnohem úspornějšího, chladnějšího a nejednoznačnějšího.

Tehdy jsem nedokázal říct, jestli to má nějaký význam.

Nevěděl jsem, zda sleduji něco důležitého, nebo jen náhodné účinky látky na mozek.

Neměl jsem ještě jazyk, kterým bych to mohl popsat.

Neměl jsem ani jistotu, zda tomu vůbec stojí za to přisuzovat nějakou hloubku.

Ale jedno bylo jasné — stalo se něco, co jsem předtím neznal.

Nebylo to v souladu s mými očekáváními. Nebylo to spektakulární způsobem, který jsem si představoval.

Nepřišlo to jako zjevení, záře ani úžas.

Přišlo to jako šedá geometrie — tichá, chladná, cizí a podivně uspořádaná.

Když zkušenost začala slábnout, neměl jsem pocit velkého objevu. Neodcházela jsem z ní proměněný.

Necítil jsem, že jsem se právě dotkl tajemství vesmíru...

Cítil jsem spíš údiv a lehké zklamání, protože takhle to přece nemělo být. Alespoň ne podle mých představ.

Návrat do běžné reality nebyl dramatický.

Nedošlo k žádnému prudkému přistání, žádnému trhnutí, žádné velké závěrečné scéně.

Spíš k pomalému klesání.

Jako by se něco, co bylo před chvílí přítomné za zavřenýma očima, začalo vzdalovat, blednout a mizet v pozadí.

Pokoj byl stejný. Světlo bylo stejné. Tělo bylo moje.

Věci stály na svých místech.

[fragment kapitoly]

...ten podivný řád bez obsahu? Ta předsíň bez pozvání?

To jsem nečekal a právě proto si to pamatuji tak jasně.

První zkušenost nebyla naplněním mých představ. Byla jejich korekcí.

Neukázala mi ještě odpovědi. Ukázala mi, že moje otázky jsou položené příliš jednoduše.

Nedala mi jistotu — dala mi škvíru.

A někdy stačí škvíra, aby už člověk nikdy nepohlížel na zeď stejně.

ČÁST III

Vstoupit dovnitř

Tělo.

Žijeme v něm od prvního nádechu. Nosíme ho všude s sebou.

Díky němu vidíme, chodíme, dýcháme, dotýkáme se, cítíme bolest, únavu, potěšení, hlad, teplo, chlad i tíhu vlastního bytí.

A přesto ho po většinu života bereme trochu jako zařízení, které má prostě fungovat.

Dokud funguje — příliš se neptáme.

Teprve když začne zlobit, vzpomeneme si, že nejsme jen myšlenkou zavěšenou v prázdnotě.

Že vědomí, i když se dokáže vznášet vysoko, má svou dočasnou adresu.

Má svaly, cévy, kosti, nervy, plíce, srdce, břicho, kůži.

Má svá omezení. Má své alarmy. Má místa, která bolí, tuhnou, slábnou, odmítají poslušnost nebo prostě připomínají, že čas v našem chápání není filozofický pojem, ale něco, co se zapisuje do tkání.

Tělo dlouho nediskutuje. Tělo říká stručně: bolí.

A to stačí.

V mém případě nebylo téma těla abstrakcí.

Nebyla to úvaha člověka, který v dokonalém zdraví náhle objevil, že má organismus.

Byly tu dřívější problémy, omezení, bolest, cholesterol a cévy, signály, které nešlo ignorovat.

Byly lepší a horší dny.

Bylo tu obyčejné každodenní střetávání s tím, že tělo ne vždy spolupracuje s plány hlavy.

Člověk si může vymyslet spoustu věcí, ale když bolí noha, když organismus klade odpor, když pohyb přestane být samozřejmostí, filozofie rychle sestoupí z kazatelny a sedne si vedle na židli.

Nešlo o drama ani o to dělat ze sebe oběť vlastního organismu.

Každý, kdo už něco prožil, ví, že tělo umí vystavit účet.

Někdy za léta zanedbávání a nerozumu, někdy za náhodu, někdy za geny, někdy za prosté opotřebení materiálu.

Není v tom žádná velká záhada — je tu biologie, věk, životní historie a konkrétní příznaky.

Ale po dřívějších zkušenostech se začala objevovat otázka, kterou bych si dřív takto nepoložil:

Může vědomí vstoupit do těla jinak než prostřednictvím bolesti?

Protože tělo obvykle poznáváme zvenčí nebo přes signál poruchy.

Díváme se na něj v zrcadle, dotýkáme se kůže, cítíme napětí svalů.

Jdeme k lékaři, děláme vyšetření, díváme se na výsledky, posloucháme diagnózy, popisy a názvy.

To je „tady“ a „ted“ potřebné a nesmí se to podceňovat, protože naše vědomí je hlavně „ted“ a „tady“ a musíme pečovat o jeho dočasný biologický obal.

Ale stále v tom zůstává určitý odstup.

Tělo je objektem pozorování, něčím zkoumaným, měřeným a popisovaným.

A mě začalo zajímat něco jiného:

Lze se pokusit vstoupit dovnitř?

Ne v anatomickém smyslu. Ne jako chirurg, ne jako endoskopická kamera, ne jako učebnice medicíny ukazující průřez cévou nebo tkání.

Šlo o vstup vědomím.

O nasměrování pozornosti tam, kam obvykle dorazí až tehdy, když něco bolí.

O ověření, zda ve zkušenosti lze nejen pozorovat obrazy, barvy, geometrie a prostory, ale také obrátit se k vlastnímu tělu jako k místu, které může být poznáváno zevnitř.

Tato otázka nepřišla hned jako hotová myšlenka.

Spíš pomalu dozrávala na pomezí zdraví, bolesti, zvědavosti a všeho, co jsem začínal chápat o záměru.

Jestli záměr není přáním, není objednávkou podanou neviditelné obsluze vesmíru, ale směrem vědomí, může být takovým směrem vlastní tělo?

Ne: „uzdrav mě“, „oprav to okamžitě“, „udělej zázrak, protože to chci“.

Spíš: dovol mi vidět, co se tam děje. Dovol mi vstoupit hlouběji. Dovol mi nasměrovat pozornost tam, kam v běžném životě dorazí jen bolest.

Byl to zdravotní záměr, ale ne ve smyslu magické prosby o okamžité uzdravení.

Spíš jako pokus nastavit reflektor.

Jako rozhodnutí, že tentokrát nechci plout za náhodnými obrazy, nechci čekat, co se objeví samo, ale chci jemně, opatrně, bez násilí vůči zkušenosti nasměrovat pozornost dovnitř těla.

A tady začíná něco, co se těžko popisuje...

Protože když píšu „vnitřek těla“, lze si snadno představit biologický film: červené tunely, cévy, tkáně, buňky, nějaké učebnicové obrazy z anatomického atlasu.

Ale tak jednoduché to nebylo.

Nebylo to sledování organismu jako na vzdělávací obrazovce — neobjevil se nápis: „zde je problém, podívejte se vlevo“.

Nebyla tam mapa, spíš pocit nasměrování.

Jako by se vědomí, které se předtím pohybovalo v prostoru obrazů, hudby a přítomnosti, začalo obracet k něčemu mnohem bližšímu a zároveň obtížnější uchopitelnému.

K tělu ne jako k hmotě, které se lze dotknout rukou, ale jako k existujícímu prostoru, v němž se neustále něco děje, i když k tomu běžně nemáme vědomý přístup.

V běžném stavu člověk cítí následky: bolest, tlak, únavu, napětí.

Málokdy cítí proces.

Málokdy má dojem, že se může dotknout samotného mechanismu dřív, než se projeví jako příznak.

Tam se objevilo něco jiného.

Něřeknu, že jsem „uviděl nemoc“ — to by bylo příliš jednoduché a příliš domýšlivé.

Něřeknu ani, že jsem „viděl usazeniny“ v lékařském smyslu, protože nemám právo to tak nazývat.

Nebylo to zobrazovací vyšetření, laboratorní výsledek ani klinický důkaz.

Ale v jazyce zkušenosti se objevil velmi jasný pocit něčeho, co lze nazvat znečištěním, svinstvem na stěnách žil a tepen... něčím, co tam nepatří.

Něčím, co překáží, zůstává, blokuje nebo ztěžuje průtok krve.

Nevím, zda šlo o symbolickou reprezentaci problému, způsob, jakým mozek zpracoval mé dřívější zdravotní obavy, nebo o něco, co neumím zařadit do žádné připravené kategorie.

Vím jen, že uvnitř zkušenosti to nepůsobilo jako volná metafora.

Bylo to vnímáno jako konkrétní věc.

Ne jako myšlenka: „mám zdravotní problém“, ale jako přítomnost něčeho, s čím lze něco dělat.

A tehdy se objevilo jednání.

I toto slovo vyžaduje opatrnost.

Nejde o jednání rukama, nejde o fyzickou manipulaci s čímkoli.

Nejde o to, že bych vědomě ovládal cévy, buňky nebo nějaký lékařský proces.

Taková tvrzení bych neměl a nemohu vyslovovat.

Jde o jednání v prostoru zkušenosti.

O pocit, že vědomí není jen pasivním divákem.

Že nestojí stranou, nesleduje představení, nezaznamenává obrazy jako kamera.

Může se soustředit, může vstoupit do vztahu s tím, co se objevuje.

Může rozpoznávat, oddělovat, uspořádávat.

Může — alespoň v tomto světě prožitku — spoluúčastnit se.

Pocítil jsem — ne že bych „slyšel slova svolení“, ale věděl jsem, že mohu požádat, svým způsobem zadat této přítomnosti provedení určitých činností a prací zaměřených na očistění mých cév.

Začalo něco, co nejlépe dokážu nazvat úklidem...

Nemám lepší slovo.

Vím, že to zní obyčejně, možná až příliš prostě vzhledem ke zkušenosti, kterou je těžké popsat, ale právě toto slovo mi připadá nejpoctivější:

úklid.

Čištění.

Uspořádávání.

Oddělování něčeho od něčeho.

Odstraňování toho, co tam nepatří.

[fragment kapitoly]

Ne proto, že by se z toho okamžitě stal důkaz — právě proto, že jím není.

To je nejtěžší místo.

Kdyby bylo možné říct: vyšetření před, vyšetření po, jednoznačný výsledek, určená příčina — bylo by to jednoduché.

Bylo by možné popsat fakt, udělat tečku a neztrácet se v domněnkách.

Ale život málokdy nabízí tak čisté situace.

Zvláště když mluvíme o zkušenosti vědomí, těla, bolesti, očekávání, emocí a subjektivním pocitu změny.

Proto tomu neříkám důkaz. Říkám tomu zkušenost.

Rozdíl mezi těmito dvěma větami je pro mě jedním ze základů celé knihy.

„Takto jsem to prožil“ neznamená: „takto se to objektivně stalo“.

„Takto jsem to cítil“ neznamená: „mám lékařské potvrzení mechanismu“.

„Po této zkušenosti se tělo chovalo jinak“ ještě neznamená: „vím, co přesně se v organismu odehrálo“.

Poctivost vyžaduje tuto hranici.

Bez ní je velmi snadné sklouznout k lacinému zázraku.

K příběhu, který může dobře znít, přitahovat pozornost, možná i krmit autorovo ego, ale ztrácí důvěryhodnost.

A já nechci psát knihu, v níž je každý neobvyklý prožitek okamžitě vyhlášen za „pravdu o světě“.

Nechci ani psát knihu, která ze strachu před skepticismem bude předstírat, že neobvyklé zkušenosti jsou méně důležité, než ve skutečnosti byly.

Je třeba jít po úzké cestě.

Na jedné straně se nesmí lhát ve prospěch vlastního příběhu.

Na druhé straně se nesmí zradit vlastní zkušenost jen proto, že se pohodlně nevejde do jazyka důkazů.

Toto napětí se bude vracet ještě mnohokrát.

Protože celá tato kniha se odehrává právě mezi dvěma větami:

„takto jsem to prožil“

a

„nevím, co to nakonec bylo“.

A možná právě v této škvíře je místo pro skutečnou poctivost.

Ne v jistotě, ne v popření.

V popisu.

Po tehdejší zkušenosti s tělem jsem se nestal člověkem, který náhle uznal, že vědomí může všechno.

Nestál jsem se ani někým, kdo dokáže klidně říct: byl to jen účinek látky, sugesce, dočasná změna vnímání bolesti a nic víc.

Nevím.

Ale vím, že tehdy pro mě tělo poprvé přestalo být jen hranicí vědomí.

Stalo se prostorem, do kterého se vědomí může pokusit vstoupit.

Ne proto, aby vládlo nebo nahrazovalo medicínu.

Ne proto, aby vyhlášovalo zázraky.

Ale proto, aby se účastnilo.

Byl to třetí důležitý krok.

První cesta mi ukázala, že dveře existují.

Druhá — že ke dveřím je třeba umět dojít.

Třetí ukázala, že některé z těch dveří mohou vést ne do vesmíru, ne do jiných světů, ne k cizím přítomnostem, ale do nejvlastnějšího a zároveň nejtajemnějšího místa, které člověk má.

Do těla.

A tělo, jak se ukázalo, má také své temné chodby.

ČÁST IV

Člověk neví, čím disponuje

Tato věta může znít přehnaně.

Možná až vznešeně.

Ještě před nějakou dobou bych ji nejspíš odložil stranou jako jednu z těch velkých formulací, které dobře vypadají na obálce knihy, ale v obyčejném životě mnoho neznamenají.

Vždyť člověk přece jakoby ví, čím disponuje.

Má rozum, paměť, zkušenost, tělo, emoce, představivost, jazyk, schopnost plánovat, analyzovat a vyvozovat závěry.

Umí pracovat, stavět, opravovat, počítat, milovat, hádat se, kombinovat, tvořit, ničit, bát se a snít.

A přesto po těchto zkušenostech stále silněji cítím, že je to jen povrch.

Většina lidí používá vědomí tak, jako se používá baterka v temném pokoji.

Posvítí si sem a tam, aby nezakopli o židli, našli klíče, obešli překážku, došli ke dveřím.

To je potřebné.

Bez toho se těžko funguje.

Ale samotná baterka nepřestává být schopná svítit dál jen proto, že ji obvykle míříme pod nohy.

Naše každodenní vědomí je zaměstnáno přežitím dne...

práce, nákupy, účty, telefony, strachy, plány, zvyky, malé války, malá vítězství, malé porážky.

Člověk přemýšlí, co je třeba udělat, čemu se vyhnout, komu odpovědět, co opravit, čeho se bát, co koupit, komu nevěřit, co uvařit, kolik peněz zbývá, zda zdraví ještě vydrží, zda se svět už úplně nezbláznil, zda zítřek bude lepší, nebo horší.

Tak funguje život.

Kdyby se člověk každé ráno probouzel úplně otevřený tajemství existence, pravděpodobně by ani nedošel do kuchyně, protože by se zastavil u pohledu na vlastní ruku, světlo na stěně nebo na samotnou skutečnost, že vůbec existuje.

Každodennost vyžaduje zúžení.

Vyžaduje zjednodušení.

Vyžaduje automatismus.

Je třeba umět vstát, vyčistit si zuby, nakrmit psa, zaplatit účet, odpovědět na zprávu, přejít ulici a při každém kroku nepřemýšlet o nekonečnu.

Proto je běžné vědomí praktické.

Ale praktičnost má svou cenu.

Tou cenou je zúžení.

Po většinu života se nám zdá, že vědomí slouží hlavně k myšlení.

K řešení problémů.

K hodnocení, plánování, porovnávání, pojmenovávání.

Když říkáme „používám hlavu“, obvykle tím myslíme analýzu.

Rozkládání věcí na části.

Hledání příčin a následků.

Skládání faktů do logického pořadí.

To je velmi důležité.

Bez toho by byl člověk vůči světu bezmocný.

Myšlení umožňuje opravit zařízení, pochopit návod, rozeznat pravdu od nesmyslu, nenechat se napálit první pohádkou podanou s vážnou tváří.

Ale myšlení není celé poznání.

Myšlení analyzuje části.

Hlubší poznání objímá celek.

Tento rozdíl mi začal docházet teprve tehdy, když se zkušenosti přestaly vejít do běžného způsobu uvažování.

Protože myšlení funguje postupně.

Nejdřív jedno, potom druhé.

Věta po větě. Závěr po závěru.

Příčina, následek, srovnání, hodnocení.

Připomíná to čtení textu řádek po řádku.

Ale jsou chvíle, kdy vědomí nechte řádky.

Vidí celou stránku najednou.

Nejde o doslovné vidění očima.

Jde o způsob poznání.

O náhlé uchopení vztahu, smyslu, struktury, souvislostí.

Něco, co by bylo normálně třeba dlouho vysvětlovat, se objeví jako jedno pole významu.

Ne jako věta nebo definice, ne jako přednáška — ale jako přímé „vím“.

Nevím proto, že jsem si to vymyslel.

Nevím proto, že mi to někdo řekl.

Nevím proto, že jsem odvodil logický důkaz.

Vím proto, že něco bylo uchopeno jako celek.

Je to velmi těžké popsat, protože náš jazyk je vytvořen hlavně k vyprávění postupně.

A tam se ne všechno odehrává postupně.

Někdy zkušenost přinese celý shluk významu najednou a teprve potom se ho člověk snaží rozbalit do vět.

A tehdy začíná problém, protože každá věta je příliš úzká.

Každé slovo zvolí jeden směr a zbytek vynechá.

Je to trochu jako snažit se jedním vodičem přenést celou bouři.

Lze přenést signál.

Nelze přenést nebe.

V běžném životě většina z nás ztotožňuje vědomí s vnitřním hlasem.

S tím někým v hlavě, kdo komentuje, plánuje, hodnotí, vzpomíná, předvídá, stará se a někdy nedokáže zmlknout ani tehdy, když bychom si to moc přáli.

Tento hlas je nám tak známý, že ho snadno považujeme za centrum sebe sama.

Ale po těchto zkušenostech stále jasněji vidím, že myšlení je jen jednou z činností vědomí, ne jeho celkem.

Vědomí může myslet, ale může také pozorovat myšlení.

PUBLIC DEMO NPROMET_CS_a16c1c7c540f

Může cítit, ale může také spátit emoci dřív, než člověka chytí pod krkem.

VEREJNÉ DEMO KNIHY — © N. Promet

Může se soustředit na jednu bolest, ale může se také rozšířit natolik, že bolest se stane jen jedním prvkem většího pole.

Může být uvězněno v jazyce, ale může se také na chvíli ocitnout před jazykem, tam, kde smysl ještě nebyl oblečen do slov.

A tehdy se objevuje otázka:

Co je vlastně naším základním nástrojem poznání?

Rozum? Smysly? Jazyk? Mozek?

Nebo vědomí, které všechny tyto nástroje používá, ale nemusí se na ně zcela omezovat?

Nechci zde budovat konečnou teorii.

Nemám v úmyslu předstírat, že dokážu rozhodnout spor filozofů, neurologů, psychologů a mystiků.

Nepíšu akademický traktát.

Píšu o tom, co jsem prožil a co z těchto prožitků začalo vyplývat pro mé chápání člověka.

A stále silněji z toho vyplývalo jedno:

člověk používá vědomí ve velmi úzkém rozsahu.

Jako by měl doma mocný nástroj, ale používal ho hlavně k otevírání lahví.

Ne proto, že je hloupý.

Spíš proto, že ho nikdo nenaučil jinak.

Od dětství se učíme pojmenovávat svět...

To je stůl. To je židle. To je máma. To je dům. To je dobré. To je špatné.

Tohle se smí, tohle se nesmí.

Tohoto se boj.

To je směšné.

To je normální.

To je nemožné.

To je hloupé.

To je pravda.

To je pověra.

To je rozum.

Jazyk svět uspořádává, ale také ho řeže.

Kultura nám dává mapu, ale mapa není území.

Vzdělání nám dává nástroje, ale zároveň nás učí, které otázky považovat za vážné a které hodit do koše s nápisem „podivnosti“.

Paměť vybírá, co se do tohoto příběhu hodí a co je lepší zakopat.

Strach nastavuje hranice.

Tělo připomíná přežití.

Zdravý rozum hlídá, aby člověk neuletěl příliš daleko.

To všechno jsou filtry, ne nepřátelé.

Filtry.

To je důležité rozlišení.

Nemyslí si, že každodenní vědomí je nějaké vězení vytvořené proto, aby nás klamalo.

To by bylo příliš jednoduché.

Filtry jsou potřebné.

Bez nich by se svět mohl stát nesnesitelným.

Množství podnětů, významů, vzpomínek, strachů, možných interpretací a skrytých souvislostí by člověka mohlo zaplavit a při současné úrovni rozvoje lidského vědomí bychom z toho možná opravdu pochopili jen velmi málo.

Filtr chrání.

Ale každý filtr také omezuje.

[fragment kapitoly]

...oči.

Pokoj byl stále pokojem.

Tělo bylo stále tělem.

Pes stále chtěl jít na procházku.

Účty bylo stále třeba platit.

Počítač stále uměl dělat naschvály v tu nejméně vhodnou chvíli a lidé stále uměli říkat hlouposti s naprostou jistotou.

Svět se nerozpustil.

Ale stal se hlubším, větším, neuchopitelným myšlenkou ani rozumem.

Jako by se pod povrchem obyčejných věcí objevila druhá, třetí a další vrstva.

Ne taková, kterou je nutné nazvat nábožensky, mysticky nebo vědecky.

Prostě hlubší.

Více propojená.

Méně samozřejmá.

Jako by všechno, co bylo dříve oddělené, začalo mít skryté průchody.

A tehdy pro mě vědomí přestalo být jen „mým vědomím“.

Stalo se otázkou:

Čím vlastně je?

Jak daleko může dosáhnout?

Co může obejmout?

Co zůstává zakryto filtry každodennosti?

Kolik z toho, čemu říkám „realita“, je realita sama a kolik její verze prohnané tělem, jazykem, pamětí, strachem a výchovou?

V tuto chvíli je třeba říct:

Neznám úplné odpovědi.

Ale už samotné objevení těchto otázek změnilo všechno.

Protože člověk, který alespoň jednou uvidí, že jeho běžný způsob poznávání není jediný možný, už se nemůže úplně vrátit k dřívější jistotě.

Může žít „normálně“.

Může mluvit, vtipkovat, pracovat, opravovat počítač, pít kávu, nadávat na absurdity světa a radovat se z obyčejných věcí.

Ale někde pod povrchem zůstane prasklina.

A tou prasklinou proniká světlo.

Ne vždy příjemné a snadné.

Někdy dokonce obtížné, protože bere luxus jednoduchých odpovědí.

Ale skutečně v tom smyslu, že už nedovoluje předstírat, že člověk je jen souborem každodenních reflexů, názorů, vzpomínek a zvyků.

Vědomí se ukázalo být něčím větším než myšlení, větším než paměť, větším než komentář v hlavě.

Nevim, zda je lze nazvat mocí, aniž by to znělo přehnaně.

Ale pokud je mocí schopnost překračovat vlastní dosavadní hranice poznání, nenacházím lepší slovo.

Síla vědomí nespočívá v tom, že člověk najednou ví všechno.

Spočívá v tom, že může objevit, jak málo věděl o samotném nástroji poznání a může ho začít používat jinak.

Ne k útěku ze světa.

Ne k budování vlastní výjimečnosti.

Ne k produkování velkých teorií po každém vnitřním záblesku.

K hlubšímu porozumění:

tělu, strachu, smrti, vztahům, utrpení, času, smyslu a existenci.

K tomu, aby člověk uviděl, že život nekončí tím, co se právě vejde do každodenního filtru.

K tomu, aby si všiml, že člověk není jen tím, co si o sobě myslí.

A možná právě proto je pro mě tato část tak důležitá.

Protože dříve jsem hledal odpověď na otázku, zda „tam“ něco je.

A pak mi začalo docházet, že stejně důležitá je jiná otázka:

Kdo se vlastně dívá?

Jestli první dveře ukázaly, že existuje něco mimo běžný obraz světa, druhé mě naučily, jak se na vstup připravit, a třetí nasměrovaly pozornost do těla, teď se objevila otázka nejtěžší.

Ne o vize nebo „přítomnosti“.

Ne o zdraví.

O samotné vědomí.

Protože možná největším tajemstvím není to, co člověk může spatřit na druhé straně dveří.

Možná největším tajemstvím je to, že existuje někdo, kdo je může spatřit.

Posvátná rostlina.

PUBLIČ_DEMO_NPROMET_CS_a16c1c7c540f

Učitel

VEŘEJNÉ DEMO KNIHY — © N. Promet

Dar.

Klíč.

Brána.

Tělo ducha.

Pokrm bohů.

Způsob rozhovoru s tím, co obvykle mlčí.

Moderní člověk velmi snadno ztrácí historickou paměť.

Žije v jazyce své epochy a zdá se mu, že tento jazyk je přirozený, samozřejmý a konečný.

Když se dnes k nějaké látce, praxi nebo zkušenosti připne určité slovo, rychle začneme věřit, že tomu tak bylo vždy.

„Droga.“

Jedno slovo.

Těžké, špinavé, policejní, mediální, společenské.

Slovo, které okamžitě nastaví scénu.

Je tu látka, je tu nebezpečí, je tu pád, je tu člověk, který se omamuje, utíká, ničí, ztrácí kontrolu, vypadává z normálního světa.

Toto slovo zavírá více dveří, než otevírá.

Někdy právem varuje.

Ale často také oslepuje.

Protože než moderní státy, zákony, drogové války, klasifikace látek, kampaně strachu a společenské nálepky uspořádaly toto téma po svém, lidé po tisíce let vstupovali do změněných stavů vědomí v úplně jiných rámcích.

Rituál.

Obřad.

Léčení.

Kontakt s předky.

Rozhovor s duchy.

Cesta do jiných světů.

Prosba o poznání.

Rozpoznání nemoci.

Iniciační přechod.

Obnovení rovnováhy.

Nejde o to idealizovat minulost.

Staré kultury nebyly pohádkovou zahradou moudrosti, v níž všichni žili v harmonii s přírodou a každý šaman byl čistým průvodcem světla.

To je naivní pohlednice, kterou si moderní člověk rád koupí, když ho omrzí supermarket a obrazovka telefonu.

Minulost byla tvrdá.

Byla plná nemocí, násilí, hladu, strachu, bojů, pověr a omylů.

Ale měla něco, co jsme často ztratili:

vážnost vůči hraničním zkušenostem.

Ne všechno, co měnilo vědomí, bylo považováno za zábavu.

Ne všechno, co vyvádělo člověka mimo běžný stav, bylo automaticky poznávacím odpadem.

Ne všechno, co přinášelo vize, bylo redukováno na „sjiždění se“.

V mnoha kulturách měly změněné stavy vědomí své místo.

Byly nebezpečné, proto vyžadovaly formu.

Byly silné, proto vyžadovaly rituál.

Byly nepředvídatelné, proto vyžadovaly průvodce.

Byly příliš důležité na to, aby byly ponechány náhodě.

To je obrovský rozdíl.

Moderní člověk často vidí látku a jednotlivce.

Někdo něco užil, něco viděl, něco prožil.

Soukromá věc, soukromé riziko, soukromá halucinace.

Ale ve starých kontextech se často viděl mnohem širší vztah:

člověk, společenství, nemoc, duchové, předci, svět zvířat, svět rostlin, řád kosmu, rituál, zpěv, tanec, tělo, strach, očistění, návrat.

Ne jen „trip“.

Celá brána.

A právě proto stojí za to mluvit o starých branách.

Ne proto, abychom si přepisovali cizí tradice pro vlastní potřebu.

Ne proto, aby člověk z města, s notebookem, Wi-Fi routerem a bankovním účtem náhle předstíral, že je amazonský šaman nebo andský curandero.

To by bylo směšné a někdy i drzé.

Jde o něco jednoduššího a poctivějšího:

o paměť, že člověk už velmi dávno tušil, že běžný stav vědomí není jediným způsobem kontaktu s realitou.

Šaman je jednou z nejstarších postav této paměti.

Nechci toto slovo používat jako ozdobu.

Dnes může být „šamanem“ kdokoli: terapeut, kouč, hudebník s bubínkem, prodejce workshopů, internetová značka, exotický kostým, duchovní influencer.

Slovo bylo nataženo až na hranici únosnosti.

Ale když odsuneme současný hluk, zůstane velmi starý vzorec.

Člověk, který cestuje ne v běžném prostoru, ale ve vědomí.

Šaman v mnoha kulturách nebyl jen podivín s vizemi.

Plnil společenskou funkci.

Léčil nebo se pokoušel léčit.

Rozpoznával, kde byla narušena rovnováha.

Kontaktoval svět duchů, předků, zvířat, rostlin a sil, které daná kultura považovala za skutečné.

Pomáhal společenství projít nemocí, ztrátou, strachem, smrtí, konfliktem, neúrodou, neštěstím.

Byl někým mezi.

Mezi běžným a neobyčejným světem.

Mezi tělem a duchem.

Mezi jednotlivcem a společenstvím.

Mezi nemocí a smyslem.

Mezi tím, co je vidět, a tím, co je třeba vidět jinak.

Nemusíme dnes přijímat všechna stará vysvětlení doslova, abychom si všimli významu této funkce.

Můžeme říct současným jazykem:

šaman pracoval s příběhem, symbolem, emocí, transovým stavem vědomí, společným rituálem, očekáváním, sugescí, tělem, hudbou...

[fragment kapitoly]

...mesa, práce s nemocí a lidským osudem.

Jeho název „San Pedro“ sám nese stopu setkání dvou světů: původního a křesťanského.

Svatý Petr, ten s klíči.

Kaktus jako brána.

Peyotl je v tradicích původních obyvatel Severní Ameriky a v Native American Church svátostí, lékem, centrem noční modlitby, zpěvu, společenství, uzdravení, paměti a přežití.

Není to produkt pro turistu hledajícího „silný zážitek“.

Je součástí živé, chráněné a často ohrožené tradice.

Psilocybinové houby, zejména v mezoamerických tradicích, měly také své místo ve světě posvátných rostlin a bytostí.

Západní jazyk po dlouhou dobu mluvil o „magic mushrooms“, což zní jako barevná kuriozita, ale pro kultury, které je znaly odedávna, nešlo o atrakci.

Šlo o kontakt, rozpoznání, slovo, vizi, uzdravení, setkání s něčím větším než běžné „já“.

Rostliny-učitelé.

Houby-učitelé.

Tento výraz může dráždit člověka vychovaného v laboratorním jazyce.

Protože jak může rostlina učit?

Nemá přece ústa, tabuli, přednášku ani diplom.

Ale možná je problém v tom, že příliš úzce chápeme učení.

Učení neznamená vždy předat větu.

PUBLIC DEMO NPROMET_CS_a16c1c7c540f

Někdy znamená přivést člověka do stavu, ve kterém uvidí něco, co předtím vidět nemohl.

VEŘEJNÉ DEMO KNIHY — © N. Promet

Učitel ne vždy předává informaci.

Někdy mění podmínky vidění.

V tomto smyslu může být rostlina nebo houba „učitelem“ v jazyce zkušenosti, i když věda popíše jejich působení prostřednictvím neurochemie.

Tyto dvě roviny se nemusí navzájem rušit.

Lze říct:

látky působí na mozek.

A lze říct:

zkušenost mě naučila něco o smrti, těle, strachu, soucitu a hranicích „já“.

První věta se týká mechanismu.

Druhá významu.

Jedna nevychází z druhé.

V mnoha kulturách se opakuje motiv jiných světů.

Záhrobí.

Nebe.

Podsvětí.

Svět duchů.

Svět bohů.

Svět předků.

Říše zvířat.

Místa, kam odchází duše.

Prostory, v nichž šaman, kněz, prorok, zasvěcenec nebo umírající překračuje běžnou hranici a vrací se s příběhem.

Je to natolik běžné, že kolem toho nelze projít lhostejně.

Samozřejmě opakovatelnost motivu není důkazem, že všechny tyto světy objektivně existují v doslovném smyslu.

Lidský mozek může vytvářet podobné struktury zkušenosti.

Tělo, smrt, spánek, trans, horečka, rytmus, tma, hlad, samota, bolest, psychoaktivní látky — to všechno může vést k opakujiícím se vzorcům prožitků.

Religionistika, antropologie, psychologie a neurověda k tomu mají mnoho co říct.

Ale opakování motivu ukazuje něco důležitého:

člověk odjakživa zakoušel hranice běžné reality.

A pokoušel se je popsat.

Různé kultury, často bez přímého kontaktu mezi sebou, vytvářely příběhy o přechodech, žebřících, tunelech, řekách, horách, mostech, ptácích, hadech, světle, podsvětí, předcích, soudu, zkoušce, návratu, smrti a znovuzrození.

Byly to mapy metafyzické?

Psychologické?

Symbolické?

Rituální?

Společenské?

Všechno zároveň?

[fragment kapitoly]

Nejsem první, kdo pocítil, že běžné vědomí je jen jedním režimem fungování.

To dává pokoru.

Protože jestli lidé po tisíce let vytvářeli rituály, písně, mýty, obřady, zákazy, průvodce a způsoby návratu, znamená to, že věděli něco velmi důležitého:

brána je skutečná jako zkušenost.

I když nevíme, co je na druhé straně.

A právě proto k ní nelze přistupovat jako k hračce.

Nelze ji ani považovat za odpad.

Je třeba přistupovat s úctou, opatrností a rozumem.

S pamětí na ty, kteří tu byli před námi.

A s vědomím, že moderní slovo „droga“ může být příliš malé, příliš ploché a příliš pozdní na to, aby popsalo něco, co člověk znal dlouho před vznikem naší epochy, našich zákonů, našich strachů a našich zjednodušení.

Protože než se tomu začalo říkat droga, člověk v tom viděl bránu.

A brána se nestává obyčejnou dírou ve zdi jen proto, že na ni někdo nalepil zákazovou značku.

To je jen fragment.

Plná verze knihy je plánována jako tištěné vydání.

Informace o průběhu prací:

npromet.pl

Když zemřel ten, kým jsem byl

N. Promet